SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 24. junija 2010*

V zadevi C-98/09,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Tribunale di Trani (Italija) z odločbo z dne 9. junija 2008, ki je prispela na Sodišče 6. marca 2009, v postopku

Francesca Sorge

proti

Poste Italiane SpA,

* Jezik postopka: italijanščina.

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi J.-C. Bonichot, predsednik senata, C. Toader, sodnica, K. Schiemann, P. Kūris (poročevalec), in L. Bay Larsen, sodniki,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,
sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 4. marca 2010,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za F. Sorge V. Martire in V. De Michele, odvetnika,

– za Poste Italiane SpA R. Pessi, L. Fiorillo in A. Maresca, odvetniki,

– za italijansko vlado G. Palmieri, zastopnica, skupaj s P. Gentilijem, avvocato dello Stato,

– za nizozemsko vlado C. M. Wissels in M. Noort, zastopnici,

– za Evropsko komisijo M. van Beek in C. Cattabriga, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. aprila 2010

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago določbe 8(3) okvirnega sporazuma o delu za določen čas, sklenjenega 18. marca 1999 (v nadaljevanju : okvirni sporazum), ki je priložen Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (UL L 175, str. 43).

2 Ta predlog je bil predložen v sporu med F. Sorge in njenim delodajalcem, družbo Poste Italiane SpA (v nadaljevanju: Poste Italiane), glede zakonitosti določbe, s katero se zahteva, da je pogodba o zaposlitvi zadevne osebe sklenjena za določen čas, ne da bi bilo navedeno ime nadomeščenega delavca niti razlogi za njegovo odsotnost.

Pravni okvir

Ureditev Unije

3 Direktiva 1999/70 temelji na členu 139(2) ES in v členu 1 določa, da je njen „namen […] uveljaviti okvirni sporazum […]“.

4 V uvodni izjavi 3 navedene direktive je navedeno:

– „Točka 7 Listine Skupnosti o temeljnih socialnih pravicah delavcev med drugim določa, da ‚mora dokončno oblikovanje notranjega trga izboljšati življenjske in delovne pogoje delavcev v Evropski skupnosti. Ta proces mora biti rezultat usklajevanja teh pogojev, pri čemer se ohranjajo izboljšave, zlasti v zvezi z oblikami zaposlovanja, ki jih ne urejajo pogodbe za nedoločen čas, kot so denimo pogodbe za določen čas, delo s krajšim delovnim časom, začasno delo in sezonsko delo‘“.

5 Drugi odstavek preambule okvirnega sporazuma določa:

„Podpisnice sporazuma se zavedajo, da pogodbe za nedoločen čas so in bodo splošna oblika delovnega razmerja med delodajalci in delavci. Zavedajo se tudi, da pogodbe o zaposlitvi za določen čas v nekaterih okoliščinah ustrezajo potrebam delodajalcev, pa tudi delavcev.“

6 Skladno s tretjim odstavkom navedene preambule okvirni sporazum določa splošna načela in minimalne zahteve v zvezi z delom za določen čas s tem, da zlasti vzpostavlja splošni okvir za zagotavljanje enake obravnave delavcev, zaposlenih za določen čas, tako da jih ščiti pred diskriminacijo, in za uporabo pogodb o zaposlitvi za določen čas po načelih, ki so sprejemljiva za delodajalce in delavce.

7 Točka 7 splošnih ugotovitev okvirnega sporazuma določa:

„ker je uporaba pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki temeljijo na objektivnih razlogih, način preprečevanja zlorab“

8 Določba 2 okvirnega sporazuma določa:

„1. Ta sporazum se uporablja za delavce, zaposlene za določen čas, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kakor ju opredeljujejo zakoni, kolektivne pogodbe ali običaji v vsaki državi članici.

2. Po posvetovanju s socialnimi partnerji lahko države članice in/ali socialni partnerji določijo, da se ta sporazum ne uporablja za:

(a) začetno poklicno usposabljanje in vajeniške programe,

(b) pogodbe o zaposlitvi in delovna razmerja, ki so bila sklenjena v okviru posebnega javnega ali javno podprtega usposabljanja, programov povezovanja in poklicnega prekvalificiranja."

9 Določba 3 tega okvirnega sporazuma določa:

„1. V tem sporazumu izraz ‚delavec, zaposlen za določen čas' pomeni osebo, ki ima pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, sklenjeno neposredno med delodajalcem in delavcem, in pri katerem [kateri] je konec pogodbe o zaposlitvi ali delovnega razmerja določen z objektivnimi pogoji, kakršni so potek določenega datuma, dokončanje določene naloge ali nastop posebnega dogodka.

2. V tem sporazumu izraz ‚primerljiv delavec, zaposlen za nedoločen čas' pomeni osebo, ki ima pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje za nedoločen čas v istem podjetju, opravlja enako ali podobno delo/poklic, pri čemer se upošteva izobrazba/strokovnost. Če v istem podjetju ni primerljivega delavca, zaposlenega za nedoločen čas, se za primerjavo uporabi veljavna kolektivna pogodba ali, če take pogodbe ni, nacionaln[a] zakonodaj[a], kolektivne pogodbe ali običaji."

10 Določba 5 navedenega okvirnega sporazuma določa:

„1. Za preprečevanje zlorab, ki izhajajo iz veriženja pogodb o zaposlitvi ali delovnih razmerjih za določen čas, države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji skladno z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami ali običaji in/ali socialni partnerji, kadar ni ustreznih pravnih ukrepov, ki bi preprečevali zlorabo, uvedejo enega ali več naslednjih ukrepov tako, da upoštevajo potrebe posameznih sektorjev in/ali kategorij delavcev:

(a) objektivne razloge, ki upravičujejo obnovitev takšnih pogodb ali razmerij;

(b) najdaljše skupno trajanje zaporednih pogodb ali razmerij za določen čas;

(c) število obnovitev takšnih pogodb ali razmerij.

2. Države članice po posvetovanju s socialnimi partnerji in/ali socialni partnerji po potrebi določijo, pod kakšnimi pogoji se pogodbe o zaposlitvi ali delovna razmerja:

(a) štejejo za ‚zaporedna‘;

(b) štejejo za pogodbe ali razmerja za nedoločen čas.“

11 Določba 8 okvirnega sporazuma določa:

„1. Države članice in/ali socialni partnerji lahko ohranijo ali sprejmejo določbe, ki so za delavce ugodnejše od zapisanih v tem sporazumu.

[…]

3. Izvajanje določb tega sporazuma ni veljavna podlaga za zniževanje splošne ravni zaščite delavcev na področju, na katerega se nanaša ta sporazum.

[…]

5. Preprečevanje in reševanje sporov in delovnih sporov, ki izhajajo iz uporabe tega sporazuma, poteka skladno z nacionalno zakonodajo, kolektivnimi pogodbami in običaji.

[…]“

Nacionalna ureditev

Razveljavljena zakonodaja

12 Člen 1 zakona št. 230 z dne 18. aprila 1962 o pravilih za pogodbe o zaposlitvi za določen čas (legge n. 230, disciplina del contratto di lavoro a tempo determinato) (GURI št. 125 z dne 17. maja 1962, v nadaljevanju: zakon št. 230/1962) je določal:

„Pogodba o zaposlitvi se šteje za pogodbo za nedoločen čas brez vpliva na spodaj navedene izjeme:

Za trajanje pogodbe se lahko določi rok:

[…]

(b) kadar se zaposlitev opravi zaradi nadomeščanja odsotnih delavcev, ki so upravičeni do ohranitve svojega delovnega mesta, če sta v pogodbi o zaposlitvi navedena ime nadomeščenega delavca in razlog za nadomeščanje;

[…]

Določitev roka je neveljavna, če ni zabeležena pisno.

Delodajalec mora en izvod pisnega akta izročiti zaposlenemu.

[…]“

Ureditev, ki se uporablja v sporu o glavni stvari

13 S členom 11 zakonske uredbe št. 368 z dne 6. septembra 2001 o izvajanju Direktive 1999/70/ES o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP (decreto legislativo n. 368, attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all’accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso Dall'UNICE, dal CEEP e dal CES) (GURI št. 235 z dne 9. oktobra 2001, str. 4, v nadaljevanju: zakonska uredba št. 368/2001), sprejete za izvedbo zakona št. 422 z dne 29. decembra 2000, ki vsebuje določbe o izpolnjevanju obveznosti, ki izhajajo iz članstva Italije v Evropskih skupnostih – zakon Skupnosti 2000 (legge n. 422, disposizioni per l’adempimento di obblighi derivanti dall’appartenenza dell’Italia alle Comunità europee – legge comunitaria 2000) (redni dodatek h GURI št. 16 z dne 20. januarja 2001), je bil 24. oktobra 2001 zakon št. 230/1962 razveljavljen.

14 Člen 1 te zakonske uredbe določa:

„1. Za trajanje pogodbe o zaposlitvi se lahko iz tehničnih, proizvodnih ali organizacijskih razlogov ali razlogov nadomeščanja delavcev določi rok.

2. Določitev roka je neveljavna, če ni neposredno ali posredno zabeležena v pisnem aktu, v katerem so navedeni razlogi iz odstavka 1.

[…]“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

15 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da je družba Poste Italiane zaposlila F. Sorge na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas z dne 29. septembra 2004. Glede na besedilo pogodbe je bila zaposlena „iz razlogov nadomeščanja, povezanih s posebno zahtevo zagotoviti nadomeščanje osebja, pristojnega za dostavo poštnih pošiljk, pri poštnem uradu Apulia Basilicata, od 1. oktobra 2004 do 15. januarja 2005“.

16 F. Sorge je 18. februarja 2008 vložila tožbo proti družbi Poste Italiane in predlagala, naj se ugotovi nezakonitost določbe, ki določa čas trajanja navedene pogodbe, ker v njej ime nadomeščanega delavca in razlog za nadomeščanje nista bila izrecno navedena.

17 Družba Poste Italiane izpodbija dolžnost navesti te podatke z dejstvom, da je bil člen 1(2)(b) zakona št. 230/1962 s členom 11(1) zakonske uredbe št. 368/2001 razveljavljen.

18 Predložitveno sodišče navaja, da je zadevna pogodba v sporu o glavni stvari urejena z zakonsko uredbo št. 368/2001, ki je namenjena prenosu Direktive 1999/70. S to zakonsko uredbo je bil razveljavljen zakon št. 230/1962 in njegove spremembe, skupaj s členom 1(2)(b).

19 Iz tega naj bi bilo razvidno, da je nadomeščanje delavca od takrat urejeno s členom 1(1) zakonske uredbe št. 368/2001, ki naj bi dovoljeval le, da „se pogodba o zaposlitvi lahko sklene za določen čas zaradi […] nadomeščanja delavcev“, ne da bi se zahtevalo, da morata biti v njej navedena ime nadomeščanega delavca in razlog nadomeščanja. Taka sprememba naj bi pomenila zmanjševanje zaščite delavcev.

20 V teh okoliščinah je Tribunale di Trani odločilo, da prekine postopek in Sodišču v predhodno odločanje predloži ti vprašanji:

„1. Ali je določbo 8 okvirnega sporazuma, sprejetega z Direktivo 1999/70 […], treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi (kot je tista, določena s členoma 1 in 11 zakonske uredbe št. 368/2001), s katero je bil pri prenosu Direktive Sveta 1999/70 […] razveljavljen člen 1(2)(b) zakona št. 230/1962, na podlagi katerega je bila ‚pogodba lahko sklenjena za določen čas, ko je šlo za zaposlitev zaradi nadomeščanja odsotnih delavcev‘, ki so imeli ‚pravico do ohranitve delovnega

mesta, če sta bila v pogodbi o zaposlitvi za določen čas' ‚navedena ime nadomeščanega delavca in razlog nadomeščanja', in nadomeščen z določbo, s katero se te obvezne navedbe ne zahtevajo več?

2. Če je odgovor na prejšnje vprašanje pritrdilen, ali nacionalno sodišče ne sme uporabiti nacionalnih določb, ki so v nasprotju s pravom Skupnosti?"

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

21 Družba Poste Italiane se sklicuje na neupoštevnost predloženih vprašanj in zato na njihovo nedopustnost.

22 Družba Poste Italiane glede prvega vprašanja meni, da je bilo nanj odgovorjeno v sodbi z dne 23. aprila 2009 v združenih zadevah Angelidaki in drugi (od C-378/07 do C-380/07, ZOdl., str. I-3071). Iz te sodbe naj bi bilo razvidno, da Sodišče skrb za neodvisno presojo skladnosti nacionalnega prava z načeli iz določbe 8(3) okvirnega sporazuma prepušča nacionalnemu sodišču.

23 Družba Poste Italiane glede drugega vprašanja ob opiranju na točke od 208 do 212 zgoraj navedene sodbe Angelidaki in drugi meni, da zakonska uredba št. 368/2001 z nobeno od svojih določb ni uvedla manj ugodnih pravil, ki bi se uporabljala za zadevne delavce. Sodišče naj bi zavrnilo mnenje, da bi lahko imela določba 8(3) okvirnega sporazuma neposredne učinke. Zato naj se nacionalno sodišče ne bi moglo izogniti

uporabi nacionalnih pravil, tudi če so nezdružljiva s pravom Unije, ampak naj bi jih lahko le razlagalo skladno z določbami tega prava.

24 Poudariti je treba, da lahko skladno s sodno prakso Sodišča v okviru sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, določenega v členu 234 ES, le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in edino neposredno pozna dejansko stanje tega spora ter mora prevzeti odgovornost za sodno odločitev, ki jo bo sprejelo, glede na posebnosti zadeve presodi, ali za izdajo sodbe potrebuje predhodno odločbo in ali so vprašanja, ki jih predloži Sodišču, upoštevna. Iz tega je razvidno, da če se vprašanja nanašajo na razlago prava Unije, Sodišče načeloma mora odločiti (glej zlasti sodbi z dne 22. novembra 2005 v zadevi Mangold, C-144/04, ZOdl., str. I-9981, točki 34 in 35, in z dne 4. julija 2006 v zadevi Adeneler in drugi, C-212/04, Zodl., str. I-6057, točka 41, ter sklep z dne 12. junija 2008 v zadevi Vassilakis in drugi, C-364/07, točka 42 in navedena sodna praksa).

25 Glede na to je treba ugotoviti, da vprašanji, ali določba 8 okvirnega sporazuma nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je določena z zakonsko uredbo št. 368/2001, in če je to tako, kakšne posledice bi lahko taka neskladnost povzročila, nista brez vsakršne povezave s predmetom spora o glavni stvari in se nanašata na razlago prava Unije.

26 Glede na navedeno je treba predlog za sprejetje predhodne odločbe šteti za dopusten.

Vprašanji za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

27 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem sprašuje, ali je treba določbo 8(3) okvirnega sporazuma razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je določena z zakonsko uredbo št. 368/2001, s katero je bila pri prenosu Direktive 1999/70 in okvirnega sporazuma v nacionalno pravo razveljavljena obveznost delodajalca, da v pogodbi o zaposlitvi za določen čas, sklenjeni zaradi nadomeščanja odsotnega delavca, navede ime tega delavca in razloge za nadomeščanje.

28 Zakonska uredba št. 368/2001 po mnenju tega sodišča pomeni „zniževanje“ splošne ravni zaščite delavcev, zaposlenih za določen čas, v smislu določbe 8(3) okvirnega sporazuma, saj delavec ob podpisu pogodbe ne more več zahtevati navedbe nekaterih podatkov, ki so bili prej obvezni in so mu omogočali vnaprejšnjo presojo resnosti in dejanskega obstoja razloga za pogodbo, popolne podatke in, nazadnje, odločitev o možnosti vložitve pravnega sredstva.

29 Za odločitev o predlogu za predhodno odločanje je treba preučiti, ali sklenitev prve pogodbe o zaposlitvi za določen čas spada na področje uporabe okvirnega sporazuma in ali se lahko sprememba nacionalne ureditve, uvedena z zakonsko uredbo št. 368/2001, namenjeno prenosu Direktive 1999/70 in okvirnega sporazuma, prvič, šteje za povezano z „izvajanjem“ tega sporazuma, in, drugič, nanaša na „splošno raven zaščite“ delavcev v smislu določbe 8(3) tega sporazuma (glej zgoraj navedeno sodbo Angelidaki in drugi, točka 130).

Področje uporabe okvirnega sporazuma

30 Skladno z besedilom določbe 2 okvirnega sporazuma se ta uporablja za delavce, zaposlene za določen čas, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, kakor ju opredeljujejo zakoni, kolektivne pogodbe ali običaji v vsaki državi članici (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 114).

31 Na podlagi določbe 3 okvirnega sporazuma pojem „delavec, zaposlen za določen čas“ pomeni „osebo, ki ima pogodbo o zaposlitvi ali delovno razmerje, sklenjeno neposredno med delodajalcem in delavcem, in pri katerem [kateri] je konec pogodbe o zaposlitvi ali delovnega razmerja določen z objektivnimi pogoji, kakršni so potek določenega datuma, dokončanje določene naloge ali nastop posebnega dogodka“ (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 115).

32 Nazadnje določba 8 okvirnega sporazuma določa, da njegovo izvrševanje s strani držav članic ali socialnih partnerjev ne more biti „veljavna podlaga za zniževanje splošne ravni zaščite delavcev“ na področju, na katerega se nanaša.

33 Zato je iz cilja, ki mu sledita Direktiva 1999/70 in okvirni sporazum, ter iz besedila njunih upoštevnih določb razvidno, da v nasprotju s tem, kar v bistvu trdi italijanska vlada, področje, na katerega se nanaša ta sporazum, ni omejeno samo na delavce, ki so sklenili zaporedne pogodbe o zaposlitvi za določen čas, temveč se ta sporazum uporablja – ravno nasprotno – za vse delavce, ki ponujajo odplačne storitve v okviru delovnega razmerja za določen čas, sklenjenega z njihovimi delodajalci, in to ne glede na število pogodb za določen čas, ki so jih ti delavci sklenili (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 116 in navedena sodna praksa).

34 Poleg tega je iz sodne prakse Sodišča razvidno, na eni strani, da glede na cilje določbe 8(3) okvirnega sporazuma te ni mogoče razlagati ozko (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 113) in, na drugi strani, da je treba vprašanje obstoja „zniževanja“ v smislu navedene določbe 8(3) preučiti glede na vse določbe nacionalnega prava države članice v zvezi z zaščito delavcev na področju pogodb o zaposlitvi za določen čas (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 120).

35 Sodišče je ugotovilo, da je treba določbo 8(3) okvirnega sporazuma razlagati tako, da je treba „zniževanje“ iz te določbe preučiti glede na splošno raven zaščite, ki je v zadevni državi članici veljala za delavce, ki so sklenili zaporedne pogodbe o zaposlitvi za določen čas, in za delavce, ki so sklenili prvo ali edino pogodbo o zaposlitvi za določen čas (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 121).

Razlaga določbe 8(3) okvirnega sporazuma

36 Najprej je treba pojasniti, da ker lahko izključno nacionalna sodišča razlagajo nacionalno pravo, morajo ta določiti, v kolikšni meri so zgoraj navedene spremembe, uvedene z zakonsko uredbo št. 368/2001 glede na prej veljavno nacionalno pravo, kot je razvidno iz zakona št. 230/1962, povzročile zmanjšanje zaščite delavcev, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, tako da s tem namenom primerja stopnjo zaščite, podeljeno z vsako od teh določb nacionalnega prava.

37 Nasprotno pa je – odvisno od primera – naloga Sodišča, ki odloča o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, da predložitvenemu sodišču da napotke, ki bi ga vodili pri njegovi presoji glede tega, ali to morebitno zmanjšanje zaščite delavcev, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, pomeni „zniževanje“ v smislu določbe 8(3) okvirnega sporazuma. Da bi to lahko storilo, je treba preučiti, v kolikšni meri se lahko spremembe, uvedene z nacionalno zakonodajo za prenos Direktive 1999/70 in okvirnega sporazuma, prvič, štejejo za povezane z „izvajanjem“ tega sporazuma, in, drugič, nanašajo na „splošno raven zaščite“ delavcev v smislu določbe 8(3) tega sporazuma (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 130).

38 Prvič, glede izvrševanja okvirnega sporazuma je treba ugotoviti, da je namen zakonske uredbe št. 368/2001 prenos Direktive 1999/70 in da je bila ta zakonska uredba sprejeta na podlagi zakona št. 422 z dne 29. decembra 2000.

39 Tako ni mogoče izključiti, da so spremembe, uvedene z zakonsko uredbo št. 368/2001 glede na prej veljavno nacionalno pravo, povezane z izvrševanjem okvirnega sporazuma, saj so bili delavci, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, skladno s predložitveno odločbo ob sprejetju Direktive 1999/70 upravičeni do varstvenih ukrepov, določenih z zakonom št. 230/1962, neodvisno od dejstva, da se vsebina člena 1 te zakonske uredbe ne nanaša na nobeno zadevno določbo okvirnega sporazuma.

40 Za potrditev take presoje mora predložitveno sodišče preučiti, ali razveljavitev obveznosti delodajalca, da v pogodbi o zaposlitvi za določen čas, sklenjeni zaradi nadomeščanja odsotnega delavca, navede ime tega delavca in razloge za nadomeščanje, pomeni spremembo pravnega sistema pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki izvira iz volje nacionalnega zakonodajalca, da bi na tem področju vzpostavil novo ravnovesje v razmerjih med delodajalci in delavci ob upoštevanju novih jamstev iz okvirnega sporazuma, oziroma je razvidna iz jasno opredeljenega in drugačnega namena.

Nacionalno sodišče bo moralo zlasti preučiti vprašanje, ali se lahko šteje, da se želijo – da bi se omilili pritiski na delodajalce – z razveljavitvijo zahteve, določene v zakonu št. 230/1962, uravnovesiti standardi zaščite delavcev, uvedeni z zakonsko uredbo št. 368/2001 za izvrševanje okvirnega sporazuma.

41 Vendar se lahko že navede, da iz predložitvene odločbe ni razvidno, da bi želel nacionalni zakonodajalec z uvedbo sprememb, na katere se nanaša spor o glavni stvari, doseči drugačen cilj, kot je izvrševanje okvirnega sporazuma, kar pa bi predložitveno sodišče tudi moralo preveriti.

42 Drugič, pogoj, v skladu s katerim se mora zniževanje nanašati na „splošno raven zaščite“ delavcev, zaposlenih za določen čas, pomeni, da lahko določba 8(3) okvirnega sporazuma zajema samo zmanjšanje v takšnem obsegu, da bi lahko to globalno vplivalo na nacionalno zakonodajo o pogodbah o zaposlitvi za določen čas (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točka 140, in sklep z dne 24. aprila 2009 v zadevi Koukou, C-519/08, točka 119).

43 V obravnavanem primeru je treba ugotoviti, da spremembe, uvedene z zakonsko uredbo št. 368/2001 glede na prej veljavno nacionalno pravo, ne vplivajo na vse delavce, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, ampak le na tiste, ki so sklenili pogodbo za nadomeščanje drugega delavca, saj je možnost uporabe teh pogodb navedena v členu 1(1) te zakonske uredbe.

44 Če ti delavci ne pomenijo pomembnega dela delavcev, zaposlenih za določen čas v zadevni državi članici, kar mora preveriti predložitveno sodišče, zmanjšanje zaščite, do

katere je upravičena omejena kategorija delavcev, ne more globalno vplivati na raven zaščite, ki velja v nacionalnem pravnem redu za delavce, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas.

45 Poleg tega je treba poudariti, da mora biti pogodba o zaposlitvi za določen čas skladno s členom 1(2) zakonske uredbe št. 368/2001 pisna in mora vsebovati razloge za sklenitev. Če ni tako, navedba roka trajanja pogodbe nima učinka. Zakon št. 230/1962 je določal le, da mora biti trajanje pogodbe navedeno pisno, ne da bi bil naveden objektivni razlog za sklenitev te pogodbe, razen če gre za nadomeščanje delavca.

46 Nazadnje, spremembo nacionalne ureditve, kot je ta v sporu o glavni stvari, je treba, kot je v točki 54 sklepnih predlogov navedel generalni pravobranilec, presojati glede na vsa druga jamstva, ki jih nacionalna ureditev določa za zagotavljanje varstva delavcev, zaposlenih na podlagi pogodbe o zaposlitvi za določen čas, kot so preventivni ukrepi zoper zlorabo veriženja pogodb o zaposlitvi za določen čas in tisti, ki prepovedujejo diskriminacijo delavcev, ki so sklenili take pogodbe.

47 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da sprememb nacionalne ureditve, kakršne so te v sporu o glavni stvari, ni mogoče šteti za „zniževanje“ splošne ravni varstva delavcev, zaposlenih za določen čas, v smislu določbe 8(3) okvirnega sporazuma, če se nanašajo na omejeno kategorijo delavcev, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, ali če so izravnane s sprejetjem drugih jamstev ali zaščite, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

48 Na prvo vprašanje je torej treba odgovoriti, da je treba določbo 8(3) okvirnega sporazuma razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, kakršna je ta v sporu o glavni stvari, s katero je bila razveljavljena obveznost delodajalca, da v pogodbah o zaposlitvi za določen čas, sklenjenih zaradi nadomeščanja odsotnih delavcev, navede imena teh delavcev in razloge za njihovo nadomeščanje, in ki določa le, da morajo biti te pogodbe o zaposlitvi za določen čas sklenjene pisno ter da morajo določati razloge za sklenitev teh pogodb, če so ti novi pogoji izravnani s sprejetjem drugih jamstev ali zaščite oziroma če vplivajo le na omejeno kategorijo delavcev, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, kar mora preveriti navedeno predložitveno sodišče.

Drugo vprašanje

49 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali na podlagi prava Unije ne sme uporabiti nacionalne ureditve, kakršna je zakonska uredba št. 368/2001, če ta ne bi bila skladna z določbami okvirnega sporazuma, in, če je to tako, ali mora uporabiti člen 1 zakona št. 230/1962.

50 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče odločilo, da določba 8(3) okvirnega sporazuma ne izpolnjuje pogojev za neposredni učinek. Na eni strani se namreč nanaša le na „izvrševanje“ tega sporazuma s strani držav članic in/ali socialnih partnerjev, ki morajo ta sporazum prenesti v nacionalni pravni red, tako da jim ob tem prenosu prepoveduje upravičevanje zniževanja splošne ravni zaščite delavcev z nujnostjo izvrševanja tega okvirnega sporazuma. Na drugi strani pa ta določba s tem, da skladno s svojim besedilom samo prepoveduje „zniževanje splošne ravni zaščite delavcev na področju, na katerega se nanaša [okvirni sporazum]“, pomeni, da lahko samo tako

zmanjšanje, ki bi lahko globalno vplivalo na nacionalno zakonodajo o pogodbah o zaposlitvi za določen čas, spada na področje njegove uporabe. Toda posamezniki s tako prepovedjo ne morejo utemeljiti pravice, katere vsebina bi bila dovolj jasna, natančna in brezpogojna (zgoraj navedena sodba Angelidaki in drugi, točke od 209 do 211, in zgoraj navedeni sklep Koukou, točka 128).

51 Vendar morajo nacionalna sodišča razlagati nacionalno pravo, kolikor je mogoče, ob upoštevanju besedila in namena zadevnega okvirnega sporazuma, da bi se dosegla v njem določen rezultat in s tem skladnost s členom 288, tretji odstavek, PDEU. Ta obveznost skladne razlage se nanaša na celoto določb nacionalnega prava, veljavnih pred sprejetjem zadevnega okvirnega sporazuma in po njem (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Adeneler in drugi, točka 108, in sodbo z dne 19. januarja 2010 v zadevi Kücükdeveci, C-555/07, ZOdl., str. I-365, točka 48).

52 Obveznost nacionalnega sodišča, da se pri razlagi in uporabi upoštevnih pravil nacionalnega prava sklicuje na vsebino okvirnega sporazuma, je omejena s splošnimi pravnimi načeli, zlasti z načeli pravne varnosti in prepovedi retroaktivnosti, in ne more biti podlaga za razlago nacionalnega prava *contra legem* (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Adeneler in drugi, točka 110).

53 Načelo skladne razlage kljub temu zahteva, naj nacionalna sodišča naredijo vse v svoji pristojnosti ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in ob uporabi načinov razlage, ki jih nacionalno pravo priznava, da bi zagotovila polni učinek zadevnega okvirnega sporazuma in dosegla rešitev v skladu z njegovim ciljem (glej po analogiji zgoraj navedeno sodbo Adeneler in drugi, točka 111).

54 Poleg tega, kot je v točki 68 sklepnih predlogov navedel generalni pravobranilec, navedeno načelo skladne razlage ne more povzročiti, da se v sporu, o katerem odloča predložitveno sodišče, uporabijo pravila nacionalnega prava, ki formalno ne veljajo in niso upoštevna ne *ratione materiae* ne *ratione temporis*.

55 Na drugo vprašanje je zato treba odgovoriti, da ker določba 8(3) okvirnega sporazuma ne učinkuje neposredno, predložitvenemu sodišču, če bi ugotovilo neskladnost nacionalne zakonodaje, na katero se nanaša spor o glavni stvari, s pravom Unije, ni treba opustiti njene uporabe, ampak jo mora, kolikor je mogoče, razlagati skladno z Direktivo 1999/70 in z namenom okvirnega sporazuma.

Stroški

56 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. Določbo 8(3) okvirnega sporazuma o delu za določen čas, sklenjenega 18. marca 1999, ki je priložen Direktivi Sveta 1999/70/ES z dne 28. junija 1999 o okvirnem sporazumu o delu za določen čas, sklenjenem med ETUC, UNICE in CEEP, je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi,

kakršna je ta v sporu o glavni stvari, ki je razveljavila obveznost delodajalca, da v pogodbah o zaposlitvi za določen čas, sklenjenih zaradi nadomeščanja odsotnih delavcev, navede imena teh delavcev in razloge za njihovo nadomeščanje, in ki določa le, da morajo biti te pogodbe o zaposlitvi za določen čas sklenjene pisno ter da morajo določati razloge za sklenitev teh pogodb, če so ti novi pogoji izravnani s sprejetjem drugih jamstev ali zaščite oziroma če vplivajo le na omejeno kategorijo delavcev, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi za določen čas, kar mora preveriti navedeno predložitveno sodišče.

2. Ker določba 8(3) okvirnega sporazuma ne učinkuje neposredno, predložitvenemu sodišču, če bi ugotovilo neskladnost nacionalne zakonodaje, na katero se nanaša spor o glavni stvari, s pravom Unije, ni treba opustiti njene uporabe, ampak jo mora, kolikor je mogoče, razlagati skladno z Direktivo 1999/70 in z namenom okvirnega sporazuma.

Podpisi